

ОСНОВИ ПРОГРАМУВАННЯ В ПАКЕТІ SCILAB

ПРОГРАМУВАННЯ В SCILAB

Робота в Scilab може здійснюватись не лише в режимі командної стрічки, але і в так званому програмному режимі.

Для зручності написання програм та скриптів (функцій) в Scilab є вбудований редактор - SciNotes.

Він дозволяє редагувати тексти функцій, виконувати їх в режимі відлагодження, містить функцію автодоповнення коду, а також засоби безпосередньої передачі тексту програми в середовище Scilab на виконання.

Відкрити редактор можна двома способами:

- набрати в консолі Scilab команду `scinotes`
- вибрати в головному вікні послідовно пункти меню Програми → SciNotes.

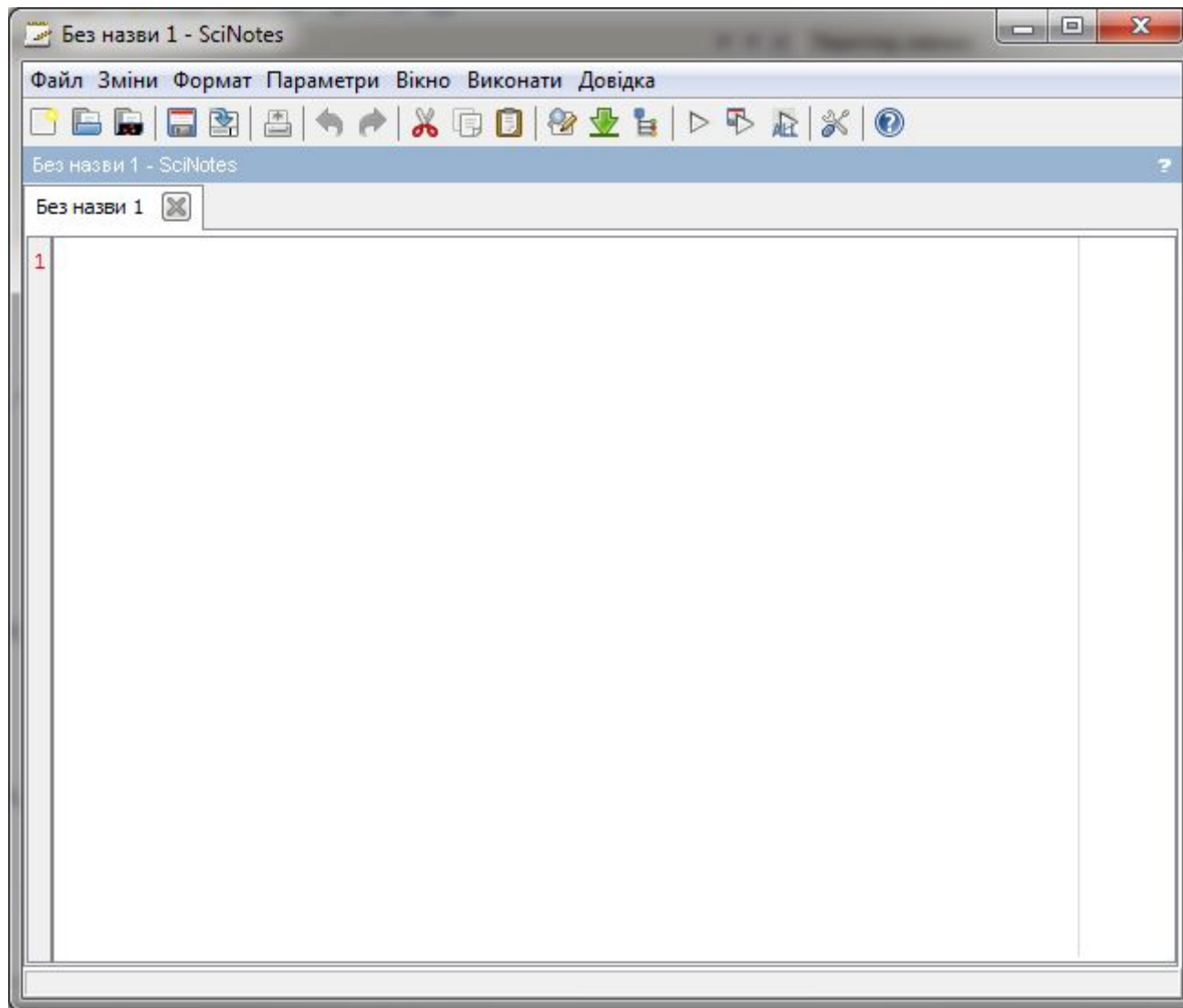

Рис 1. Вікно редактора SciNotes

Коротко розглянемо пункти меню:

- Файл (File) - тут знаходяться стандартні команди для роботи з файлами: відкрити (Open), закрити (Close file), зберегти (Save), також налаштування сторінки, перегляду друку і друк (Print) і т. д.
- Зміни (Edit) - містить стандартні для пункту меню Зміни операції: копіювати (Copy), вставити (Paste), вирізати (Cut), позначити все (Select All), функції пошуку по тексту і т. д.

- Формат (Format) – тут знаходяться команди для форматування тексту програми
- Параметри (Option) - тут знаходиться досить багато пунктів, які дозволяють налаштувати зовнішній вигляд і поведінку редактора від типу шрифту до гарячих клавіш.
- Вікно (Window) - команди управління робочим вікном. Дозволяють розбити вікно на частини по вертикалі і горизонталі, а також впорядкувати розміщення частин вікна.

-
- Виконати (Execute) - містить пункти, що дозволяють передати вміст редактора в середовище Scilab на виконання або виконати лише виділену частину.
 - Довідка (Help) –містить довідку зі SciNotes.

Для створення програми в Scilab (програму в Scilab інколи називають сценарієм) необхідно:

- Викликати програму SciNotes з меню;
- У вікні редактора SciNotes набрати текст програми;
- Зберегти текст програми за допомогою команди Файл – Зберегти (File-Save) у вигляді файла з розширенням sce, наприклад, file.sce;

- Після цього програму можна викликати набравши в командній стрічці наприклад, `exes file.sce`. Інші способи виклику програми –використати команду меню Файл – Виконати (File- Exec) або знаходячись у вікні SciNotes виконати команду Виконати - ...з виведенням (Ctrl+L).

Програмна мова достатньо зручна, оскільки вона дозволяє зберегти розроблений обчислювальний алгоритм у вигляді файла і повторювати його при інших вихідних даних у інших сесіях. Крім звертань до функції та операторів присвоєння в програмних файлах можуть використовуватись оператори мови програмування Scilab (мову програмування Scilab будемо називати Sci-мовою.)

ОСНОВНІ ОПЕРАТОРИ SCI-МОВИ.

Вивчення Sci-мови розпочнемо з вивчення функції **ВВОДУ – ВИВОДУ**.

Для організації простого вводу можна скористатися простими функціями

`x=input('title')` або

`x=x_dialog('title', 'string');`

Функція `Input` виводить в командній стрічці Scilab підказку `title` і очікує, поки користувач введе значення, яке у якості результату повертається у змінну `x`.

Функція `x_dialog` виводить на екран діалогове вікно з іменем `title`, після чого користувач може натиснути `Ok` і тоді `string` вертається у вигляді результату у змінну `x`, або ввести нове значення замість `string`, яке повертається у вигляді результату у змінну `x`.

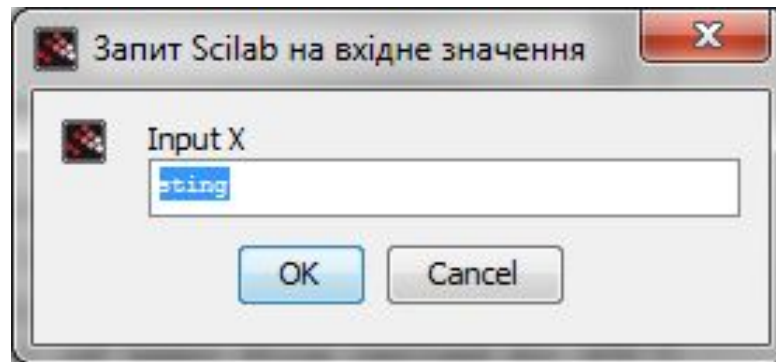

Рис. 2. Запит Scilab на вхідне значення.

Для виводу в текстовому режимі можна використати функцію `disp` наступної структури:

`disp(b)`

`b` – ім'я змінної або текст у лапках.

Оператор присвоєння

Оператор присвоєння має таку структуру:

a=b

a-ім'я змінної або елемента масиву,

b – значення або вираз. В результаті виконання оператора присвоєння змінній **a** присвоюється значення виразу **b**.

ОПЕРАТОРИ РОЗГАЛУЖЕННЯ ТА ЦИКЛУ

В Scilab є такі оператори розгалуження та циклу:

- 1) умовний оператор **if**
- 2) оператор вибору **select**
- 3) цикли **for** і **while**
- 4) інструкції **break** і **continue**

Умовний оператор **if**

Одним із основних операторів, який реалізує розгалуження у більшості мов програмування є умовний оператор **if**. Є звичайна та розширена форма оператора **if**. Звичайна форма має вигляд:

```
If умова then  
оператори 1  
else оператори 2  
end
```


Тут умова – логічний вираз, оператори 1, оператори 2 – оператори мови Scilab. Оператор if працює по такому алгоритму : якщо умова є істинною, то виконується оператор 1, якщо хибною, то оператор 2.

В Scilab для запису логічних виразів можуть використовуватись умовні оператори: &, and (логічне і), |, or (логічне або), ~, not (логічне заперечення), < (менше), > (більше), == (дорівнює), ~=, <>(не дорівнює), >= (більше або дорівнює), <= (менше або дорівнює).

Найчастіше при розв'язуванні практичних задач недостатньо вибору однієї умови. У цьому випадку використовують розширену форму оператора **if** :

***If** умова 1 **then** Оператори 1*

***Elseif** умова 2 **then** Оператори 2*

...

***Elseif** умова n **then** Оператори n*

***Else** оператори*

End

У цьому випадку оператор **if** працює так:
якщо умова 1 істина, то виконуються оператори 1, інакше перевіряється умова 2, якщо вона істинна, то виконуються оператори 2, інакше перевіряється умова 3 і т.д. Якщо ні одна із умов за розгалуженням **elseif** не виконується, то виконуються оператори за розгалуженням **else**.

Оператор **if** дозволяє виконати деякий блок інструкцій, коли умова є істинна. Умовою може бути змінна логічного типу або будь-який вираз, результатом обчислення якого є логічне значення. Блок завершується ключовим словом **end**.
Приклад. Обчислити значення функції y :

$$y = \begin{cases} x^2, & x < 0, \\ \cos x, & 0 \leq x < 4, \\ \sqrt{x}, & x \geq 4. \end{cases}$$

```
x=input('input x=')
if x<0 then y=x^2
    elseif ((x>=0) & (x<4)) then y=cos(x)
    elseif x>=4 y=sqrt(x)
end
disp(y,x)
```

Задаючи різні значення x (-2, 0, 4)
отримаємо такі результати:

input x=-2

- 2.

4.

input x=0

0.

1.

input x=4

4.

2.

Оператор `select`

Оператор `select` призначений для скороченого запису декількох послідовних перевірок змінної на рівність одному із ряду значень, які в іншому випадку необхідно було б записати у вигляді блоків `elseif`. В залежності від значення змінної оператор `select` виконує один з блоків `case`. Кількість таких блоків необмежена.

Нижче показано, як відобразити один із декількох можливих рядків відповідно до значення змінної і:

```
i = 2
```

```
select i
```

```
case 1 then disp ("Один")
```

```
case 2 then disp ("Два")
```

```
case 3 then disp ("Три")
```

```
else disp ("Інше значення")
```

```
end
```


Оператор циклу `while`

Оператор циклу `while` має такий вигляд:

while умова

Тіло циклу

end

Умова – це логічний вираз. Тіло циклу буде виконуватись циклічно до того часу, поки результат логічного виразу має істинне значення (`true`).

Оператор `while` призначений для повторення деякого блоку інструкцій до того часу, поки умова циклу є істинною. Перевірка умови виконується перед кожною (в тому числі першою) ітерацією. У певний момент умова повторення переходить в хибність (`false`) і цикл завершується.

Оскільки умова перевіряється перед виконанням тіла циклу, то тіло циклу може не виконуватись жодного разу, якщо умова буде хибність (`false`)

Наступний фрагмент програми демонструє застосування циклу `while` для сумування чисел від 1 до 10:

```
s = 0
```

```
i = 1
```

```
while ( i <= 10 )
```

```
    s = s + i
```

```
    i = i + 1
```

```
end
```

```
disp(s,'s=',i,'i=')
```

Значення змінних після закінчення виконання програми:

i =

11.

s =

55.

Зверніть увагу на порядок виводу функції **disp** : він є зворотнім, тобто останні елементи зі списку виводу виводяться першими

Оператор циклу **for**

Загальний вигляд оператора циклу **for** наступний:

for <лічильник>=<вираз>

<Тіло циклу>

end

У якості виразу може виступати все що завгодно. Якщо в якості виразу вказується вектор (матриця), то змінна-лічильник послідовно набуває всіх значень цього вектора (матриці).

Приклад:

a=[1,3,5,7]

for i=a

 disp(i)

end

В результаті отримаємо:

1.

3.

5.

7.

Якщо згадати, як в Scilab створюються масиви значень, то можна привести цю конструкцію до стандартного вигляду для циклу `for` у всіх мовах програмування:

for $x=xn:hx:xk$

Тіло циклу

end

x - лічильник – параметр циклу, xn -початкове значення параметра циклу, xk – кінцеве значення параметра циклу, hx – крок циклу.

Виконання циклу починається з присвоєння параметру стартового значення ($x = x_n$). Потім іде перевірка, чи параметр не є більшим за кінцеве значення ($x > x_k$). Якщо $x > x_k$, то цикл вважається завершеним, і управління передається наступному за тілом циклу оператору. Якщо $x < x_k$, то виконуються оператори тіла циклу. Далі параметр циклу збільшує своє значення на h_x ($x = x + h_x$). Після чого знову проводиться перевірка значення параметра циклу, і алгоритм повторюється.

Якщо крок циклу дорівнює 1, то h_x можна опустити, і в цьому випадку оператор `for` буде мати такий вигляд:

for $x=x_n:x_k$

Тіло циклу

end

Наступний фрагмент програми виводить значення i від 1 до 5.

```
for i = 1 : 5
```

```
disp (i)
```

```
End
```

В консолі буде виведений результат:

1.

2.

3.

4.

5.

Використовуючи більш загальну форму запису оператора **for**, можна вивести тільки непарні числа в інтервалі від 1 до 5.

Для цього, очевидно, крок буде дорівнювати значенню 2:

```
for i = 1 : 2 : 5
```

```
disp (i)
```

```
end
```

В консолі буде виведено результат:

1.

3.

5.

Оператор **for** можна також використовувати для перебору значень лічильника в порядку зменшення. Наступний фрагмент програми виводить числа від 5 до 1 в порядку зменшення:

```
for i = 5 : -1 : 1  
disp (i)  
end
```

В консоль буде виведено результат:

- 5.
- 4.
- 3.
- 2.
- 1.

Цикл **for** є універсальним і дозволяє використовувати значення різних типів, у тому числі матриць і списків. Елементами матриць можуть бути дійсні та цілі числа, рядки і поліноми. В наступному прикладі цикл **for** використовується для елементів вектора-рядка, який складається з дійсних значень (1.5; e; pi).

```
v = [1.5 %e %pi ];
```

```
for x = v
```

```
disp (x)
```

```
end
```

В консолі буде результат:

1.5

2.7182818

3.1415927

Інструкції `break` і `continue`

Інструкція `break` дозволяє перервати виконання циклу. Зазвичай вона застосовується для виходу з циклу при досягненні деякої визначеної умови. Наступний фрагмент програми демонструє використання інструкції `break` для обчислення суми чисел від 1 до 10. При досягненні змінною `i` значення, більшого за 10, цикл завершується:

s = 0

i = 1

while (%t)

if (i > 10) then

break

end

s = s + i

i = i + 1

end

disp(l, 'i=', s, 's=')

В консолі отримаємо результат:

s=

55.

i=

11.

Інструкція **continue** дозволяє негайно перейти до виконання наступної ітерації, пропустивши команди, які ідуть після `continue` в тілі циклу. В такому випадку інтерпретатор Scilab переходить до заголовка циклу, перевіряє умову продовження, і, якщо вона істинна, виконує наступну ітерацію.

Наступний приклад демонструє обчислення суми $s = 1+3+5+7+9 = 25$. Використана функція цілочисельного ділення `rmodulo(i,2)` повертає 0 при умові, що i - парне число. В даному випадку скрипт нарощує значення i та використовує інструкцію `continue` для переходу до наступної ітерації:


```
s = 0
```

```
i = 0
```

```
while ( i < 10 )
```

```
    i = i + 1
```

```
    if ( modulo ( i , 2 ) == 0 ) then
```

```
        continue
```

```
    end
```

```
    s = s + i
```

```
end
```

```
disp(1,'i=',s,'s=')
```


В консолі отримаємо результат:

s=

25.

i=

10.

Дякую за увагу!